

گزارش هشتمین سفر استانی روحانی؛ استان خراسان رضوی

کاری از گروه پژوهش روحانی سنج

MUNK
SCHOOL
OF
GLOBAL
AFFAIRS

UNIVERSITY OF
TORONTO

حسن روحانی، رئیس جمهور ایران در هشتمین سفر استانی خود به استان خراسان رضوی رفت. او پیش از این سفر دو روزه، به استان‌های خوزستان، هرمزگان، سیستان و بلوچستان، ایلام، لرستان، چهارمحال و بختیاری و اردبیل سفر کرده بود.

رییس جمهور بر خلاف سفرهای قبلی در خراسان در طرح وعده‌ها و تشریح آن‌ها به طور مشخص خودداری کرد، اما در همان سخنرانی اصلی خود در صحن حرم امام رضا گفت که دولت در این سفر ۱۲۹ طرح عمرانی برای استان خراسان تصویب کرده و **وعده** داد که همه این طرح‌ها "در سال ۹۳ و ۹۴ اجرا، تکمیل و ان شاء الله افتتاح" شوند.

روحانی بر خلاف سفرهای پیشین که بیشتر یک روز طول کشیده، در سفر دو روزه خود به استان خراسان رضوی علاوه بر سخنرانی اصلی در مشهد، در جمع روحانیون، ایثارگران، نخبگان و برگزیدگان، فعالان و سرمایه‌گذاران اقتصادی نیز سخن گفت.

در این سفر که ۱۵ شهریورماه ۹۳ آغاز شد تعدادی زیادی از وزرا و اعضای ارشد کابینه، حسن روحانی را همراهی کردند و **اولین جلسه استانی هیئت دولت** نیز در مشهد و در جریان همین سفر برگزار شد.

اعضای شورای شهر پیش از این سفر از او خواسته بودند از دادن **وعده‌های غیر عملی** پرهیز کند. سید احمد علم‌الهدی، امام جمعه مشهد هم که حرف و حدیث‌های زیادی در مورد حضورش در مراسم استقبال روحانی مطرح بود، سرانجام حاضر شد و در سخنرانی خود به دلیل اینکه آقای **روحانی کمتر وعده می‌دهد** از او تشکر کرد.

حسن روحانی از ورود به جزییات طرح‌های دولت در این استان خودداری کرد اما اجمالاً در سخنرانی‌های خود بر موضوعاتی مانند اختصاص بنزین یورو ۴ برای شهر مشهد، بهره‌برداری از ۳ سد برای تامین آب، دو خطه کردن راه آهن مشهد و برخی تسهیلات ترابری دیگر و سامان دادن بخش بزرگی از معضل حاشیه‌نشینی مشهد تاکید و وعده‌هایی در رابطه با آن‌ها مطرح کرد.

توزیع بنزین یورو ۴ در مشهد؛ در دست پیگیری

رئیس‌جمهور در این سفر با اشاره به اقدامات دولت در زمینه محیط زیست و کاهش آلودگی هوای شهر مشهد ابراز امیدواری کرد **در آینده نزدیک** بنزین یورو ۴ برای این شهر و استان اختصاص یابد تا آلودگی هوا کاهش پیدا کند.

یورو ۴ یکی از استانداردهای جهانی بنزین است که در کاهش آلودگی هوا نقش موثری دارد.

بیش از یک سال طرح این وعده می‌گذرد. در مرداد ماه ۹۴، مدیر شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی منطقه خراسان رضوی اعلام کرد که ۸۱ میلیون لیتر بنزین یورو ۵ از ابتدای امسال تا پایان تیرماه در جایگاه‌های عرضه سوخت در سطح کلانشهر مشهد توزیع شده است. او مدتی بعد **گفت** از ابتدای تیرماه ۹۴، به دلیل توقف تولید در پالایشگاه‌ها، بنزین یورو ۴ در مشهد نیز متوقف شد.

سایت **روزنامه شهرآرای** مشهد که از این موضوع انتقاد کرده بود، در آبان ماه از آغاز توزیع مجدد این بنزین خبر داد.

رسانه‌های دولتی **می‌گویند** روزانه پنج میلیون و ۲۰۰ هزار لیتر بنزین در سه منطقه مشهد، تربت حیدریه و سبزوار مصرف می‌شود که بخش عمده آن مربوط به مشهد است. این درحالیست که به **گفته** مدیر شرکت پخش فرآورده‌های نفتی خراسان رضوی "روزانه یک میلیون و ۱۰۰ هزار لیتر بنزین در جایگاه‌های سوخت مشهد توزیع می‌شود".

هر چند بر اساس اعلام این مقام استانی این میزان بنزین، تامین‌کننده ۵۰ درصد نیاز خودروهای شهر مشهد است، اما اقدامات دولت در یک سال گذشته برای فراگیری توزیع بنزین یورو ۴ نشان می‌دهد که وعده روحانی در این رابطه "در دست پیگیری" است و نتایج مشخصی به بار آورده است.

محیطزیست، آب و سد ساز؛ تحقق ناقص

مشکلات زیست محیطی و در رأس آن مساله آب در سال های گذشته یکی از مهمترین چالش های پیش روی کشورهای دنیا و از جمله ایران بوده است. روحانی در سفر سال گذشته به خراسان رضوی با اشاره به اینکه آب "معضل اصلی کشور" است گفت: "دولت برای امسال و چهار سال آینده ۱۰ میلیارد دلار برای آب اختصاص داده است."

او در مورد استان خراسان رضوی به بهره برداری از سه سد در استان خراسان تا پایان سال ۹۳ و ده ها طرح دیگر در جهت بهره وری آب اشاره کرد.

اگر چه روحانی به اسامی این سدها اشاره ای نکرده اما خبرگزاری های رسمی، نه در مهلتی که روحانی تعیین کرده بود، بلکه دو ماه بعد از آن، در اردیبهشت ماه ۹۴ از افتتاح سد مخزنی بار نیشابور با حضور معاون اول رییس جمهور و وزیر نیرو در این شهر خبر دادند. بر اساس این گزارش این سد مخزنی در ۲۳ کیلومتری شمال غرب نیشابور قرار دارد و با ظرفیت ۲۳ و نیم میلیون متر مکعب، از جمله پروژه هایی است که اعتبار تکمیل آن از محل مصوبات سفر رییس جمهوری به استان خراسان رضوی در شهریور ماه سال گذشته تامین شده است.

همزمان مقامات دولتی اعلام کردند که آگیری سد مخزنی سر رود قره تیکان شهرستان کلات در شمال شرق خراسان رضوی آغاز کلید خورده است. در همین حال وزیر نیرو گفت سد دوستی که آب آن از ۱۰ سال قبل به مشهد منتقل شده، طی بهره برداری بخشی از پروژه های سفر دولت به استان دو طرح مرتبط با انتقال آب از این سد افتتاح شده است.

با گذشت یک سال از وعده بهره برداری از سه سد در خراسان رضوی، که اجرای آن هنوز در ابهام قرار دارد، این استان کماکان با مشکل آب دست و پنجه نرم می کند. اما با توجه به اقداماتی که دولت در این زمینه انجام داده، می توان گفت این وعده به صورت "ناقص" متحقق شده است. وعده هایی این نمره را می گیرند که دستاوردشان بسیار کمتر از آن چیزی که قولش را داده بوده اند، ولی آنقدر هست

که بتوان آن‌ها را در راستای اهداف اولیه و نهفته در وعده ارزیابی کرد.

ساخت سد برای برطرف کردن معضل آب درحالی‌مورد توجه رییس دولت و اعضای کابینه قرار گرفته که مدتی پیش وزیر نیرو از شکست سیاست‌های سدسازی و احتمال توفق آن‌ها خبر داده بود.

حمید چیت‌چیان، وزیر نیرو **گفته** بود که وزارت نیرو در دو سال اخیر بازنگری جدی در برنامه سدسازی داشته است.

دو خطه کردن راه آهن مشهد؛ عمل به وعده

مشهد در استان خراسان رضوی، یکی از شهرهای مذهبی و مقدس اهل تشیع جهان است. این شهر به علت دفن امام هشتم شیعیان در آن، سالانه میزبان **۲۵ میلیون زائر**، از جمله ۲ میلیون زائر خارجی است و به این جهت ترابری آن همواره مورد توجه مسئولان دولتی و حکومتی بوده است.

در همین راستا حسن روحانی، در دومین روز سفر خود به مشهد، **وعده** داد که حوزه ریلی قطار برقی مشهد به تهران، مشهد به گرگان و خواف به هرات را پیگیری می‌کند.

او همچنین با اشاره به اینکه نوسازی ناوگان شهری، تاکسی و اتوبوس در حال انجام است گفت ۲ خطه شدن راه آهن مشهد - تهران تا پایان دولت یازدهم به اتمام می‌رسد. به گفته روحانی "راه آهن برقی مشهد - تهران، راه آهن خواف به هرات و مشهد به گرگان هر ۳ طرح در دستور دولت قرار دارد و این طرح‌ها به زودی شروع خواهد شد. البته ممکن است در این دولت به اتمام نرسد. مسئله برقی شدن ۲ خطه شدن راه آهن مشهد به تهران طرحی ۴ ساله است اما تا پایان این دولت به اتمام خواهد رسید."

محمد مقدوری، معاون استاندار خراسان رضوی، در آبان ماه ۹۴ **گفت** که پروژه برقی کردن قطار مشهد-تهران به دلیل "مشکل تامین فاینانس" بیش از یک سال

است که معطل مانده و اسناد لازم برای برگزاری مناقصه و قرارداد آن نیز تهیه شده است. برقی شدن این مسیر قطار به **دو میلیارد دلار** اعتبار نیاز دارد.

به **گفته** مقدوری، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری خراسان رضوی "وعده‌هایی برای تامین اعتبار مورد نیاز این پروژه داده شده [...] که امیدواریم خبرهای خوبی در این رابطه اعلام شود."

راه آهن مشهد- گرگان یکی دیگر از وعده‌های روحانی در زمینه ترابری استان خراسان رضوی بود که به **دلیل مشابه** متوقف شده است چون به گفته محمد مقدوری "قرار بود از محل فاینانس تامین اعتبار شود تا کنون معطل مانده است." راه آهن خواف به هرات نیز از جمله موضوعاتی بود که روحانی وعده داده بود پیگیری کند. پیش از سفر روحانی **۵۰ میلیارد ریال اعتبار** به برای راه اندازی آن اختصاص داده شده بود.

عملیات اجرایی این طرح که افغانستان را به شبکه راه آهن ایران و اروپا پیوند می دهد، در تابستان ۱۳۸۵ آغاز شده است.

در مهرماه ۹۴، رایزن اقتصادی سفارت ایران در کابل در گفتگو با سایت افغانستان **خبرگزاری فارس** گفته بود: "افغانستان و ایران علاقمند به فعال سازی راه آهن "خواف - هرات" هستند و بزودی با موافقت ۲ طرف این راه ترانزیتی فعال می شود."

یک ماه بعد معاون ساخت و توسعه راه آهن شرکت ساخت و توسعه زیربناهای حمل و نقل از پایان عملیات ریل گذاری خواف-مرز شمتیغ تا دهه فجر **خبر** داد و گفت: "هم اکنون بحث برون مرزی و امکان بهره برداری ترانزیت از این خط ریلی مطرح است."

تحقق بیشتر وعده‌های روحانی در زمینه ترابری استان خراسان رضوی به زمانی نامشخص موکول شده و در یک سالگی سفر او به این استان قابل اندازه گیری نیستند، اما روحانی تنها قول داده بود که این پروژه‌ها را "پیگیری" کند که با اعلام مقامات دولت او در یک سال گذشته، به نظر می رسد روحانی به وعده خود، یعنی پیگیری این پروژه‌ها، **عمل کرده** است.

حاشیه‌نشینی در مشهد: در دست پیگیری

حاشیه‌نشینی یکی دیگر و شاید مهمترین وعده دولت در سفر به استان خراسان رضوی بود. پیش از سخنرانی اصلی روحانی، احمد علم‌الهدی امام جمعه مشهد در سخنانی بر ضرورت توجه به این معضل تاکید کرد. تصادفی نبود که روحانی سخنان خود در این بخش را با ارجاع به دغدغه‌های علم‌الهدی در مورد بافت فرسوده اطراف حرم و حاشیه‌نشینی مشهد آغاز کرد.

مشهد با حدود **۳ میلیون** جمعیت از جمله کلان شهرهای ایران و بزرگترین شهر مذهبی کشور به حساب می‌آید.

در سال‌های گذشته حاشیه‌نشینی بخش مهمی از مشکلات این شهر بوده و حتی گفته شده که **۱۲ درصد** ساکنان شهر با این مشکل دست به گریبان‌اند؛ شهری که مورد توجه ویژه رهبر جمهوری اسلامی قرار دارد و امام جمعه مشهد بارها به صورت مستقیم در مورد **دغدغه‌های** او پیرامون معضل حاشیه‌نشینی مشهد سخن گفته است.

رهبر ایران در جریان یکی از سفرهای خود به این استان دستور داده بود که "ستاد ساماندهی فرهنگی حاشیه شهر مشهد" **تشکیل** شود. **این ستاد** در مهرماه ۹۴، با حضور دستگاه‌های اجرایی و سپاه پاسداران با اعتبار ۴۰ میلیارد ریال در قالب ۲۱ برنامه آغاز به کار کرد.

روحانی نیز در سخنرانی خود بر اهمیت ترمیم "بافت فرسوده اطراف حرم" و معضل "حاشیه‌نشینی" تاکید کرد و روز بعد هم در **جلسه هیئت دولت** در همان شهر بررسی این مشکلات را در دستور کار قرار داد. او دولت را ملتزم کرد که "چارچوب برنامه‌ای را اتخاذ و آن را پیگیری کند تا در سه سال آینده بخش بزرگی از حاشیه‌نشینی شهر مشهد مقدس سر و سامان پیدا کند".

در اردیبهشت‌ماه ۹۴ معاون سابق هماهنگی امور عمرانی استانداری خراسان رضوی نیز در این رابطه از تدوین و تصویب **بسته پیشنهادی** برای ساماندهی حاشیه

کلانشهر مشهد خبر داد. محمدحسن واحدی با بیان اینکه سند و بسته پیشنهادی ساماندهی حاشیه کلانشهر مشهد با امضای استاندار در سه نسخه برای معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی نهاد ریاست جمهوری و وزارت راه و شهرسازی ارسال شده، گفت: "این بسته پیشنهادی شامل وضع موجود حاشیه نشینی در مشهد، مسایل و چالش‌های اساسی و پیشنهادات اجرایی در قالب مباحث مختلف اعم از اجتماعی، اقتصادی، امنیتی و زیربنایی است".

محسن نریمان، معاون وزیر راه، در شهریورماه ۹۴ **گفته** بود "برای حل معضلات حاشیه‌نشینی مشهد نیاز به ۲ هزار و ۴۰ میلیارد تومان داریم که بخشی از این مبلغ را شهرداری و بخشی دیگر را شرکت‌های خدماتی همچون آب و فاضلاب، برق و گاز می‌پردازند".

محمد مقدوری، معاون امور عمرانی استانداری خراسان رضوی گفته بود این بودجه در بازه زمانی ۳ ساله برای حل مشکلات حاشیه شهر مشهد تصویب شده و در تلاش هستیم تا این اقدامات را تا انتهای برنامه ششم توسعه به پایان برسانیم. علیرضا رشیدیان، استاندار نیز در خردادماه همان سال **گفته** بود: "عزم ملی و اراده عمومی برای حل مشکل حاشیه شهر مشهد وجود دارد که باید از فرصت به وجود آمده نهایت استفاده را ببریم".

با گذشت بیش از یک سال از سفر روحانی به استان خراسان رضوی، شهر مشهد کماکان از معضل حاشیه‌نشینی رنج می‌برد و پیشرفت‌ها طبق انتظارات پیش نرفته است. سید احمد علم‌الهدی، امام جمعه مشهد که پیش از دیگران به انتقاد از حاشیه‌نشینی در مشهد پرداخته بود، در مهرماه ۹۴ با اشاره به اینکه باید "توجه به رفع مشکلات و نیازهای حاشیه شهر مشهد باید در دستور کار مدیران قرار گیرد" **گفت** "با وجود اینکه شهرداری اقدامات شایسته‌ای برای ساماندهی حاشیه شهر داشته است اما این مهم نیازمند توجه جدی و بیشتر است".

با توجه به تصویب بودجه برای رفع این معضل و رضایت نسبی امام‌جمعه مشهد که از منتقدان دولت هم به شمار می‌رود، به نظر می‌رسد وعده چاره‌یابی برای

بخشی از مشکل حاشیه نشینی در شهر مشهد دست کم در دست پیگیری است. هرچند روحانی و بعد دیگر مقامات دولت تاکید کرده‌اند که این رفع این مشکل به یک بازه یک ساله نیاز دارد.

روحانی در آذر ماه ۹۴ نیز در سفری مجدد به استان خراسان رضوی، بار دیگر بر وعده‌هایی که در این استان داده بود **تاکید** کرد. او گفت: "از سفر سال گذشته تاکنون براساس گزارش‌های ارایه شده، عمده طرح‌ها و پروژه‌های وعده داده شده، پیشرفت زیادی داشته‌اند و ما با ایستادگی بر تعهد خود و توکل بر خدا امیدواریم این طرح‌ها هر چه سریعتر کامل شوند".

ساماندهی اجتماعی، زیباسازی شهر، ساماندهی ترافیک شهری، رفع مشکلات حمل و نقل در استان، ساماندهی مسایل فرهنگی و نحوه بروز و ظهور آن در انظار عمومی، از جمله اقداماتی است که به گفته روحانی در سفر آذرماه، باید به آن‌ها در استان خراسان رضوی و شهر مشهد توجه ویژه‌ای داشت؛ اظهاراتی که تکرار سخنان سال گذشته در این استان است.